

سیمای اقتصادی کشورهای خلیج فارس در روابط با ایران

کارفرما: وزارت امور اقتصاد - معاونت امور اقتصادی

مجری طرح: پژوهشکده اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس

مدیر مسئول طرح: دکتر احمد رضا انصاری

نوع طرح: کاربردی

مدت اجرای طرح: ۱۲ ماه

سال خاتمه طرح: ۱۳۷۸

واژگان کلیدی: خلیج فارس، همکاری‌های اقتصادی، تراز بازرگانی، روابط تجاری

خلاصه‌ای از کلیات و نتایج طرح:

خلیج فارس در طول تاریخ همواره صحنه حضور قدرت‌های بزرگ بوده است، اما در سال‌های اخیر به ویژه بعد از فروپاشی شوروی، جنگ خلیج فارس و اعلام نظم نوین جهانی از سوی آمریکا، شاهد حضور گسترده نیروهای خارجی به ویژه آمریکایی بوده است. این امر بیانگر آن است که در دهه آخر قرن بیستم نه تنها از اهمیت خلیج فارس کاسته نشده، بلکه بر عکس به آن افزوده شده است.

این امر از سویی به دلیل روند تحولات بین‌المللی از جمله روند وحدت اروپا و تبدیل آن به یک قطب نیرومند اقتصادی از یک طرف و ظهور ژاپن از سوی دیگر بر اهمیت خلیج فارس افزوده است. یکی از تفاوت‌های بارز نظم نوین جهانی با گذشته آن است که در نظم گذشته، مسائل سیاسی - ایدئولوژی حاکم بر نظم جهانی بود، اما در نظم جدید، اقتصاد نقش اساسی را بر عهده خواهد داشت. از این دیدگاه، در نظام گذشته، مناطق ژئواکونومیک اهمیت می‌یابد. به همین دلیل خلیج فارس به علت وجود ذخایر عظیم نفت و گاز، همچنان در قرن آینده اهمیت خواهد داشت.

بدین منظور این مطالعه با هدف بررسی سیمای اقتصادی کشورهای خلیج فارس در روابط با ایران در شش فصل تنظیم شده است.

در فصل اول، تحولات و نظریات جدید در خصوص خلیج فارس مورد بحث قرار گرفته است. در فصل دوم، تاریخچه و وضعیت اقتصادی، سیاسی، ژئوپولیتیکی جزایر تنب و ابوموسی مورد بررسی قرار گرفته است.

در فصل سوم سیمای اقتصادی کشورهای حوزه خلیج فارس بررسی شده است. در فصل چهارم، تاریخچه، اهداف، تشکیلات و عملکرد شورای همکاری خلیج فارس مورد بحث قرار گرفته و همچنین وجوه اشتراک کشورهای عضو شورا بررسی شده است.

در فصل پنجم، روابط کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس با ایران مورد تحلیل قرار گرفته است..

در فصل آخر همکاری‌های اقتصادی و استراتژیک میان ایران و کشورهای خلیج فارس بررسی شده است. در این فصل همکاری‌ها در زمینه‌های کشاورزی، آب، شیلات و محیط زیست، نفت و گاز، صنعتی و حمل و نقل و همچنین روابط تجاری ایران با کشورهای حوزه خلیج فارس مورد تحلیل قرار گرفته است.